ÖTÜKEN

Kızılelma

Ziya Gökalp

Türk Yurdu Kitapları 3

Akkurum

Hayriye Matbaası ve Ortakları

1330 [1914]

Hazırlayan:
Doç. Dr. Halil İbrahim Şahin

ÖTÜKEN

İçindekiler

Sunuş / 7

•

"Kızılelma" Üzerine / 11

•

Turan

Turan /21

Masallar

Kızılelma/ 25
Ülker İle Aydın/ 49
Küçük Şehzade/ 69
Polvan Veli/ 87
Alageyik/ 90
Kurt ile Ayı/ 94

Koşmalar

Tevhid/ 97
Türk'ün Tekbiri/ 99
İlahi/ 100
Asker Duası/ 102
Kendine Doğru/ 104
Ötüken Ülkesi/ 105
Hayat Yolunda / 107
Yeni Atilla/ 109

Osman Gazi Kurultayda/ 112
Durma Vur!/ 115
Şehit Haremi/ 117
Yeşil Boncuk/ 119
Altın Yurt/ 121
Akkurum/ 123
Meşhede Doğru/ 125

Destanlar
Altın Destan/ 129
Ergenekon/ 134
Esnaf Destanı/ 141
Balkanlar Destanı/ 146
Kızıl Destan/ 150

Kavramlar ve İsimler Sözlüğü/ 156

Sunuş

Geçen yüzyılın başlarında başlayan ve imparatorluğun yıkılıp Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna giden yıllarda etki derecesi en yüksek fikir ve bilim adamlarının başında hiç şüphe yok ki Ziya Gökalp gelmektedir. *"Bedenimin babası Ali Rıza Efendi, hislerimin Namık Kemal, fikirlerimin Ziya Gökalp'tır"* diyen Mustafa Kemal, aslında bir bakıma bu gerçeği ifade etmektedir. Ziya Gökalp, büyük bir fikir adamıdır. Ama aynı zamanda çağının bütün modern ve pozitif bilgilerini bilimsel bir disiplinle okuyup irdeleyen ve Türk toplumuna uyarlayan öncü bir bilim adamıdır. Sosyolojinin kurucusudur, kültür ve medeniyet tarihi biliminin öncülerindendir, Fuat Köprülü'yle beraber halk biliminin bilim olmasını sağlayan ilk isimlerdendir. Gökalp, çöküş ve kurtuluş döneminde ortaya çıkan siyasî lider Mustafa Kemal'in uygulayıcılığının arkasındaki fikrî ve teorik güçlerin en etkilisidir. Belki günümüzde Gökalp'a ihtiyaç duyulmasının sebeplerinden birisi de yeni yüzyılın başlarında toplumun aynı sancıları ve felaketleri yaşamama arzusu olmalıdır. Aslında bizi Gökalp'ın yeniden okunması, anlaşılması ve değerlendirilmesinin, dolayısıyla eserlerinin yeniden yayına hazırlanmasının gerektiğine iten düşünce de budur.

23 Mart 1876'da Diyarbakır'da dünyaya gelen Ziya Gökalp, çalkantılı bir eğitim hayatının ardından bir yandan araştırmalar yapıp sosyoloji dersleri vermeye çalışırken, diğer yandan siyasetle de irtibat halinde olmuştur. Yaptığı araştırmalar ve yayımladığı eserler, onu üniversiteye çekerken siyasetle olan ilişkileri sebebiyle hapishane ve sürgün yılları da yaşamak zorunda kalmıştır. Diyarbakır'da otuz üç sayı çıkan *Küçük Mecmua*'nın hemen her sayısında araştırma yazılarını ve şiirlerini yayımlayan Ziya Gökalp, diğer yandan *Türk Yurdu*, *Halka Doğru*, *Türk Sözü*, *İslâm Mecmuası*, *İçtimâiyyat Mecmuası*, *Millî Tetebbûlar Mecmuası*, *Yeni Mecmua* gibi çeşitli dergilerde de yazılar yazmaya devam etmiştir. Atatürk'ün de isteğiyle *Hâkimiyet-i Milliye* gazetesinde yazılar yazmış, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasında ve kültür politikalarının geliştirilmesinde siyasî kadrolara önemli katkılar yapmıştır. Türkiye'de "Türklük", "İslâmlık" ve "Batılılaşma" gibi kavramları *Türkleşmek, İslâmlaşmak, Muasırlaşmak* adlı kitabıyla tartışmaya açmış; Türkçülüğün tarihi, hars, medeniyet, millî vicdan, millî tesanüt kavramlarının izahını ve dilde, dinde, ahlakta, hukukta, felsefede, siyasette Türkçülüğü *Türkçülüğün Esasları* başlıklı çalışmasında anlatmıştır. Ölümünden sonra basılabilen *Türk Medeniyeti Tarihi* adlı kitabı ise Türklerin dini, bilimi, felsefesi, devlet ve aile yapısı üzerine hazırlanmış ciddi bir çalışmasıdır.

Gökalp 24 Ekim 1924 tarihinde vefat etmiştir. 2014 yılı vefatının 90. yılıdır. Asırlık döngü ve kırılmalara uğramadan önce geçmişin tecrübelerini birinci elden eserlerden okumak -her ne kadar okuyup hafızamızı canlı tutan bir toplum olmasak da- her halde yeni sıkıntılara karşı tedbir geliştirmeye yardımcı olacaktır.

Bu çerçevede Prof. Dr. Mustafa Özsarı, Doç. Dr. Salim Çonoğlu ve Doç. Dr. Halil İbrahim Şahin'le birlikte Gökalp'ın eserlerinin yeniden basımını bir proje olarak Ötüken Neşriyat'a götürdüğümüzde Nurhan Alpay Bey'in sıcak ve samimi ilgisiyle karşılaşmamız, eserlerin hazırlanmasında bize yol yordam göstermesi, düşüncelerimizde yalnız olmadığımızı göstermiş ve

bizi teşvik edici olmuştur. Ötüken Neşriyat'ın gayretli editörü Kadir Yılmaz Bey de kitapların takibi konusunda ısrarıyla bu çalışmaların gün ışığına çıkmasında faydalı olmuştur. İlk etapta Gökalp'ın en temel dört eserini, yani *Türkçülüğün Esasları*, *Türk Medeniyet Tarihi*, *Türk Töresi* ve *Türkleşmek İslâmlaşmak Muasırlaşmak*'ı yayına hazırladık. Bu tür mensur eserlerde Nurhan Alpay Bey'in, yayınevi olarak İsmail Gaspıralı serisinde uyguladıkları yöntemi tavsiye etmesiyle, metinlerin bütünlüğünü bozmadan parantez içi açıklamalarla Gökalp'ı hem aslından okuma hem de küçük desteklerle anlama esaslı bir yöntem uygulamaya çalıştık. Gökalp'ın manzum eserlerinde ise şiirlerin anlam ve ahenk bütünlüğünü bozmamak için bilinemeyecek kelimelerin anlamlarını dipnotlarda vermenin daha doğru olacağını düşündük. Ayrıca Gökalp'ın daha önce muhtelif dergilerde yayımladığı ve sonradan kitaplaştırdığı yazı ve şiirlerini de bir çeşit tenkitli basım sayılabilecek biçimde karşılaştırmalar yaparak dipnotlarla açıklama yoluna gidilmiştir. Daha geniş açıklama ve ayrıntı gerektiren durumlarda kullanılmak üzere her eserin sonuna birer "Kavramlar ve İsimler Sözlüğü" eklemeyi de amaca uygun gördük. Çünkü Gökalp'ı okumak sadece kelimelerin karşılıklarını bulmak ve bilmekle mümkün değildir, onun bilimsel terminolojisini ve özellikle eserlerinde çok sık kullandığı Batı ve Doğu'nun temel eser ve isimlerini tanımak da gerekecektir

Gökalp'ın eserlerini yayımlayan Kültür Bakanlığı'nın kitaplarının bugün artık baskısı tükenmiştir. Gökalp'ı yeniden yayımlayan birçok yayınevi ise sadeleştirilmiş metinler neşretmektedir. Oysa bugün Gökalp'ın eserlerinin ilk baskıları da dâhil olmak üzere eski yazı metinlere daha rahat ve kolay ulaşabiliyoruz, internet ortamı önümüze son derece geniş bir bilgi ve kaynak birikimi seriyor.

Özellikle günümüzde yüzeysel, popüler ve politik bilgi kaynakları karşısında savunmasızca bilgi kirliliğine maruz kalmaları ve dolayısıyla millî kültür ve medeniyet tarihi konularında kimlik buhranı yaşamaları muhtemel ve mümkün olan gençlerin

Gökalp okuması elzemdir. Aslında yaklaşık yüz yıl öncesinden, günümüz gençlerine, meraklılara, bilim ve düşünce dünyasından araştırmacılara, kısacası geniş bir okuyucu kitlesine Gökalp, Gökalp'ın eserleri "değişen bir şey yok" demek istiyor. Okuyucuyu Gökalp'la baş başa bırakıp Gökalp'ın bütün eserlerinin yeniden yayımlanmasının Ötüken Neşriyat'a pek yakıştığını vurgulamak istiyoruz.

Prof. Dr. Ali DUYMAZ
Ziya Gökalp Bütün Eserleri
Yayına Hazırlama Kurulu Adına

"Kızılelma" Üzerine

Ziya Gökalp'ın elinizdeki bu eseri, 1914 yılında "Kızılelma" adıyla yayımlanmış bir şiir kitabıdır. Gökalp, büyük bir çoğunluğunu "Genç Kalemler", "Türk Yurdu", "Halka Doğru", "Çocuk Dünyası", "Türk Sözü" gibi dergilerde ve "Tanin" gazetesinde yayımladığı şiirlerini "Kızılelma" adı altında bir araya getirmiştir. Kitapta yer alan "Kızılelma" şiiri, kitabın adını ve kitapta yer alan şiirlerin muhtevasını da tayin etmiştir. "Turan", "Ötüken Ülkesi", "Altın Yurt", "Altın Destan", "Ergenekon", "Balkanlar Destanı" ve "Kızıl Destan" gibi şiir adlarına bakıldığında bunların Kızılelma mefkûresiyle örtüşen şiirler oldukları görülür. Başka bir ifade ile Ziya Gökalp, bu kitabına daha çok Turan ve Kızılelma çerçevesinde kaleme aldığı şiirleri dâhil etmeyi uygun bulmuştur. Dolayısıyla *Kızılema* kitabı, Gökalp'ın düşünce dünyasında doğmuş ve yetişmiş fikirlerin edebî bir üslupla ifadesi olarak değerlendirilebilir. "Türk Medeniyeti Tarihi", "Türkçülüğün Esasları", "Türk Töresi" ve "Türkleşmek İslâmlaşmak Muasırlaşmak" gibi eserlerinde bilimsel bir bakış açısıyla Türklerin tarihteki konumlarını, kültür üretme şekillerini, varoluş tarzlarını, toplumsal yapılarını, çeşitli dinler ve medeniyetler karşısındaki serencamını araştırırken *Kızılelma* gibi şiir kitaplarında, Türk kültüründen aldığı temaları, olayları ve şahısları, yeni bakış açıları ve fikirlerle yeniden canlandırmıştır. Bu şiirlerle Ziya Gökalp, Türklerin kendi değerleri üzerine şiir yazabileceklerini gösterdiği gibi Türk şiirine şekil, yapı, tema, üslup gibi çok çeşitli açılardan yeni bir

istikamet de çizmiştir. Şiir dilinin, vezninin ve temalarının millileşmesi noktasında özellikle *Genç Kalemler* dergisinin öncülük ettiği çalışmalara önemli katkılar yapmış ve Türk şiirinin kendi mecrasına dönmesine yardımcı olmuştur.

Ziya Gökalp'ın bu kitabına "Kızılelma" adını koyması ve kitabında ilk olarak "Turan" şiirine yer vermesi tesadüf değildir. Bu iki şiir, Ziya Gökalp'ın hayatı boyunca savunduğu ve dile getirdiği temel düşüncelerinin yansıması, hatta özetidir. "Turan" şiiri, Türklerin büyük bir ülkede birlikte yaşama ideallerini ve isteğini anlatırken, "Kızılelma" ise bu ülkede yaşayan insanların ülküsünü dile getirmekte, onlara aramaları ve ulaşmaları gereken yerleri ve fikirleri işaret etmektedir. Gökalp, kitabına ve kitabındaki ikinci şiirine "Kızılelma" adını verirken aslında yine Türk tarihinden ve mefkûresinden güç almaktadır. Kızılelma'nın anlamı ve ortaya çıktığı dönemle ilgili çeşitli fikirler öne sürülmekle birlikte, genel anlamda kabul gören düşünceye göre "Kızılelma" tabiri İslâmiyet öncesinde doğmuş ve Osmanlı döneminde Yeniçerilerin ağızlarından düşürmediği "Ehl-i İslâm Kızılelma'ya değin fethedecektir." sözünde yaşatılmıştır. Osmanlı'nın erken devirlerinden itibaren kullanılmaya başlanan bu söz, Türklerin fetih anlayışının tesiriyle oluşmuştur. Yeniçeriler arasında Kızılelma'nın bir dönem Macaristan'da olduğu yönünde rivayetlerin yayılması ve zamanla tam olarak nerede olduğu bilinmeyen, ancak mutlaka fethedilmesi gereken bir diyar haline gelmesi, Kızılelma'yı bir yer olmaktan çıkarmış, bir tasavvur haline getirmiştir. Ziya Gökalp, bu düşünceyle ve bu düşüncenin yansıması olan "Kızılelma" tabiriyle şiir kaleme alıp, ardından kitabını yayımlayarak Türk düşüncesindeki geleneksel ve millî bir düşünceyi, Turan fikrine dâhil etmiştir. Bu hamlesiyle Gökalp, Turan ülkesinde yaşayan Türklere fetihte ulaşılması gereken en son noktayı işaret ettiği gibi, Turan ülkesinin sınırlarını Kızılelma olarak göstererek onların ufkunu genişletmiştir.

27 adet şiirin yer aldığı kitapta Gökalp, şiirlerin bir kısmında kurguyu, önemli bir kısmında ise tarihî gerçekliği ve tarihten

alınmış unsurları öne çıkarmaktadır. "Osman Gazi Kurultayda", "Balkanlar Destanı" ve "Kızıl Destan" gibi şiirlerde tarihî vakalar ve şahıslar önde iken, "Ülker ile Aydın" ve "Alageyik" gibi şiirlerde ise masallarda rastladığımız hayalî ve olağanüstülüklerle ilgili unsurlar ön plandadır. Ancak diğer şiirlerinde de olduğu üzere, Gökalp'ın şiirlerinde fikri ve mefkûreyi devamlı olarak canlı tuttuğu görülür. Masal olarak kaleme aldığı *Alageyik*'te kahraman, şiirin sonunda Kaf Dağı'nı aşıp Türk iline gelmeyi başarırken, *Ülker ile Aydın* şiirinde Ülker'in, balığın karnında doğurduğu çocuğunun adı Turan'dır. Diğer bir şiiri *Polvan Veli*, Turan ülkesine Hızır olur. Çocuklar ve askerler için yazdığı şiirlerinde ve Allah'a yakardığı tevhit ve ilahîlerinde de Turan ülkesinin ve Türk milletinin var olmasını diler. Türklerin Turan ülkesinde bağımsız, güçlü ve huzur içinde yaşaması için dua eder. Balkan Harbi'ni ve Birinci Dünya Savaşı'nı yaşamış bir insan olarak Ziya Gökalp, vatanın ve milletinin bekasını her şeyden üstün görmüş ve şiirlerinde bu düşünceyi hep canlı tutmuştur.

Kızılelma kitabındaki şiirlerde Gökalp, çok çeşitli kaynaklardan faydalanmıştır. Bazı şiirleri masal ve efsane kaynaklı iken şiirlerinin önemli bir kısmında tarihî şahısların ve yerlerin karakteristik özellikleri üzerinde durmuştur. Türklerin türeyişini anlatan Ergenekon efsanesini yeniden kaleme alırken Atilla ve Osman Gazi gibi Türk tarihine damga vurmuş şahsiyetlerin karakterini ve tarihte yaptıklarını anlatan şiirler yazmıştır. Balkanlardaki kargaşayı ve kopuşu yakinen takip ettiğinden buradaki gelişmeleri ve problemleri de Gökalp'ın şiirlerinden takip etmek mümkündür. Kısacası şair Gökalp, *Kızılelma* kitabında Turan ülkesiyle ilgili olabilecek pek çok olaya, isme ve gelişmeye temas etmiş şiirlerini bir araya toplamıştır. Coğrafî anlamda Ötüken'den veya Kaşgar'dan Balkanlara uzanan hat üzerinde tarih sahnesine çıkmış Türk boylarına, ülkelerine, şehirlerine, kumandanlarına ve âlimlerine değinmeye çalışan Ziya Gökalp, Turan ülkesindeki Türk varlığını ve zengin mirasını bir şair olarak *Kızılelma* kitabında gözler önüne sermekte ve bu şekilde aslında

Türk kimliğini oluşturan yapı taşlarını tarihin külleri arasından, mitlerden, efsanelerden ve masallardan toplayarak günümüze ulaştırmaktadır.

Ziya Gökalp, *Kızılelma* kitabına dâhil ettiği şiirleri, çeşitli bölümler halinde düzenlemiştir. Bu bölümlerden ilki "Turan"dır. "Turan" adını verdiği bölümde sadece yine "Turan" başlıklı şiiri yer alır. "Masallar" adını verdiği kısımda ise "Kızılelma", "Ülker ile Aydın", "Küçük Şehzade", "Polvan Veli", "Alageyik" ve "Kurt ile Ayı" şiirleri bulunur. Şiirlerin önemli bir kısmının yer aldığı "Koşmalar" bölümünde "Tevhid", "Türkün Tekbiri", "İlahi", "Asker Duası", "Kendine Doğru", Ötüken Ülkesi", "Hayat Yolunda", "Yeni Atilla", "Osman Gazi Kurultayda", "Durma Vur", "Şehit Haremi", "Yeşil Boncuk", "Altın Yurt", "Akkurum" ve "Meşhed'e Doğru" şiirinin yer aldığı görülür. Kitabın son bölümü olan "Destanlar" başlığı altında ise "Altın Destan", "Ergenekon", "Esnaf Destanı", "Balkanlar Destanı" ve "Kızıl Destan" adlı şiirler bulunmaktadır. Şiirlerin tasnifinde Gökalp'ın masal, koşma ve destan gibi halk edebiyatı terimlerinden faydalanması ve yine şiirlerinde halk şirinin şekil ve üslup değerlerine kıymet vermesi, şairin şiir anlayışının çözümlenmesi noktasında önem arz etmektedir.

Kızılma kitabı, Ziya Gökalp'ın şiir kitabı olarak 1330/1914 yılında "Türk Yurdu Kitapları 3" seri sayısı ile "Akkurum Hayriye Matbaası ve Ortakları" kaydıyla yayımlanmıştır. İlk baskısında kitabın adıyla uyumlu olması için dış kapak kırmızı olarak basılmıştır. Elinizdeki *Kızılelma* neşri, 1914 yılında yayımlanmış bu kitap esas alınarak hazırlanmıştır. Eser hazırlanırken öncelikle yazarın dil ve üslubunun korunması ve hemen her kesimden okuyucunun eseri rahatlıkla okuması ve anlaması hedeflenmiştir. Bu yüzden çalışmada ilk olarak *Kızılelma* kitabının 1914 yılında yayımlanan ilk baskısı, günümüz Türk harflerine aktarılmıştır. Aktarım sırasında Ziya Gökalp'ın kullandığı dil ve üsluba herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Sonrasında ise günümüz okuyucusu açısından anlama zorluğu oluştura-

bilecek bazı kelimelere, dipnotlarda günümüz Türkçesinden karşılıklar verilmiştir. Bu sayede hem Ziya Gökalp'ın kendi üslubunun görülmesi hem de günümüz okuyucusunun okuma sürecinin kolaylaştırılması sağlanmıştır. Böyle bir yöntem, ilk kez *Kızılelma* kitabının bu neşrinde uygulanmıştır. Şiirlerin ilk kez yayımlandığı yerler, şiirlerin hemen altında dipnotlarda belirtilmiş, bunun yanı sıra takip edilebilen Osmanlıca neşirleri de yayım bilgilerine eklenmiştir. Şiirlerin ilk neşirleri ile Kızılelma kitabındaki şekilleri karşılaştırıldığında bazı farklılıklar göze çarpmıştır. Ziya Gökalp, *Kızılelma* kitabına aldığı şiirlerin bazılarında değişiklikler yapmıştır. Diğer bir ifade ile çeşitli dergilerde yayımladığı şiirlerini *Kızılelma* kitabında toplarken bazı şiirlerin mısra düzenlerini değiştirmiş, bazı kelimelerin, hatta mısraların yerine yenilerini yazmıştır. Bu şekilde oluşmuş farklılıklar her şiirin ilgili mısrası veya kelimesine eklenmiş dipnotlarla belirtilmiştir. Bu dipnotların, Ziya Gökalp'ın notlarıyla karışmasını önlemek için Ziya Gökalp'ın dipnotlarda yaptığı açıklamaların sonuna "Z.G." kısaltması eklenmiştir. Yine okuyucunun metne hâkimiyetini arttırmak için "Kavramlar ve İsimler Sözlüğü" hazırlanmıştır. Öncelikle Ziya Gökalp'ın kullandığı kavramların ve terimlerin anlamlarını içeren bu sözlükte, kitapta adı geçen kişi, boy, millet, yer ve eser adlarıyla ilgili açıklamalar yer almaktadır.

Türklerin cihan hâkimiyeti anlayışının bir yansıması olarak kadim zamanlardan beri varlığını korumuş olan Kızılelma mefkûresi, Ziya Gökalp'ın bu kitabıyla edebî bir görünüm kazanmıştır. Özellikle Osmanlı döneminde İstanbul'un ve Balkanların fethinde ulaşılması gereken bir ideal veya yer olarak gösterilen Kızılelma düşüncesini Gökalp, Turan anlayışıyla bir araya getirerek aslında Kızılelma'ya yeni bir boyut kazandırmıştır. "Kızılelma" şirinde *"Kızılelma yok mu? Şüphesiz vardır / Fakat onun semti başka diyardır… / Zemini mefkûre, seması hayal…"* diyerek Kızılelma'nın somut bir yer olmadığını, bunun bir fikir ve tasavvur olduğunu dile getirmiş, şiirin devamında da Kızılelma'yı uzaklarda değil, Türklerin kendi içinde ve düşüncesinde arama-

sı gerektiğini vurgulamıştır. Kızılelma üzerine geçmişten günümüze pek çok şey söylendi. Söylenmeye de devam edilecektir. Bu kitap, Turan ve Kızılelma düşüncelerinin yoğun bir şekilde konuşulmaya ve tartışılmaya başlandığı 1900'lü yılların ilk çeyreğinde Ziya Gökalp'ın bu hususlara fikir adamı ve şair kimliğiyle yaklaşımını göstermesi bakımından önemlidir.

Diğer pek çok kitabı ve makalesiyle Türk tarihi, coğrafyası, sosyolojisi, felsefesi, antropolojisi, etnolojisi ve halkbilimine ciddi katkılar yapmış olan Gökalp'ın fikirlerinin doğru bir şekilde anlaşılabilmesi, öncelikle onun doğru kaynaklardan okunması ile mümkündür. Ötüken Neşriyat'la çıktığımız bu yolda amacımız, Ziya Gökalp'ın eserlerini asıl metinlerinden hareketle doğru ve anlaşılır bir şekilde yayımlamaktır. *Kızılelma* kitabı da bu amaçla, 1914 yılında Osmanlıca olarak yayımlanmış neşri esas alınarak hazırlanmıştır. Son olarak Ziya Gökalp'ın Bütün Eserlerini Hazırlama Kurulu Başkanlığı'nı yürüten değerli hocam Prof. Dr. Ali Duymaz'a bu kitabı hazırlarken yaptığı katkılar ve sağladığı imkânlar için teşekkür etmek istiyorum. Ziya Gökalp'ın eserlerini bilimsel bir bakış açısıyla yayımlama kararlığı ve titizliği bizlere güç veriyor. Aynı şekilde Ziya Gökalp'ın eserlerini okurlarıyla buluşturmaya devam eden Ötüken Neşriyat'a da teşekkür ederim.

Doç. Dr. Halil İbrahim ŞAHİN
15 Ocak 2015, Balıkesir

“Mukaddes Vücut”a

Şair, kendi ruhunu bulandır.
Ben bunları, senin ruhunu bulduktan sonra yazdım.
Orada, yaratıcı bir şiiriyet dalgalanıyordu.
Bu şiiriyeti ben, destana geçirmek istiyordum;
fakat sen bekleyemedin; onu tarihe sokmaya başladın.
O halde, ben duruyorum, artık sen yürü!

Ziya Gökalp